

Психологічна підготовка гравців та структура діяльності спортивного психолога в кіберспорті

Оксана Шинкарук, Андрій Скалозуб, Юрій Юхно,
Альона Шевцова

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Структура підготовки гравців у кіберспорті складна, відповідає особливостям дисципліни, механіки гри, системі змагань тощо. Одним з важливих напрямів, з яким пов'язують успішність кіберспортивних команд на світовій арені, це психологічна підготовка та робота психолога в команді. Значущість психологічної підготовки та психолога підвищується із зростанням результативності гравців і команди в кіберспортивних дисциплінах. *Мета.* Обґрунтувати структуру діяльності психолога в кіберспорті з урахуванням особливостей підготовки гравців різних кіберспортивних дисциплін. *Методи.* Аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет; опитування, метод експертних оцінок, методи математичної статистики. *Результати.* Доведено, що психологічна підготовка в кіберспортивних дисциплінах спрямована на забезпечення вмінь гравця управляти своїм психофункціональним станом під впливом різноманітних чинників, що лімітують результативність у грі, формування особистості спортсмена і міжособистісних відносин, розвиток інтелекту, психологічних функцій і психомоторних якостей. Обґрунтовано професійно важливі якості психолога: особистісні риси і якості; соціально-когнітивні і комунікативні уміння; уміння рефлексувати; психофізичні властивості та психічні якості, що характеризують нервову систему; акторські, творчі та організаторські здібності. Визначено значущість якостей психолога в роботі з кіберспортивними командами: високий інтелект; теоретична підготовка і досвід практичної роботи; поведінкова гнучкість; комунікабельність і здатність встановлювати довірчі відносини; особистий досвід спортсмена; почуття гумору; здатність до співпереживання, емпатичність; терпимість і витримка; залученість у роботу.

Ключові слова: кіберспорт, психологічна підготовка, тренувальний процес, команда, психолог, структура діяльності, практична діяльність, гравці, взаємодія.

Oksana Shynkaruk, Andrii Skalozub, Yurii Yukhno, Aliona Shevtsova

PSYCHOLOGICAL PREPARATION OF PLAYERS AND STRUCTURE OF SPORTS PSYCHOLOGIST'S ACTIVITY IN ESPORTS

Abstract. The structure of player training in esports is complex, corresponding to the peculiarities of the discipline, game mechanics, competition system, etc. One of the most important areas associated with the success of esports teams on the world arena is mental preparation and the work of a psychologist in the team. The importance of mental preparation and a psychologist increases with the growth of players' and teams' performance in esports disciplines. *Objective.* To substantiate the structure of the psychologist's activity in e-sports with account for the peculiarities of training of players of different e-sports disciplines. *Methods.* Analysis of scientific and methodical literature and Internet data; survey, method of expert assessments, methods of mathematical statistics. *Results.* It is proved that psychological training in e-sports disciplines is aimed at ensuring the player's ability to manage psychological and functional state under the influence of various factors that limit the effectiveness of performance, the formation of the athlete's personality and interpersonal relations, the development of intelligence, psychological functions and psychomotor qualities. The following professionally important qualities of a psychologist are substantiated: personal traits and qualities; sociocognitive and communication skills; ability to reflect; psychophysical properties and mental qualities characterizing the nervous system; acting, creative and organizational skills. The significance of the psychologist's qualities in working with esports teams is determined: high intelligence; theoretical training and practical experience; behavioral flexibility; sociability and ability to establish trusting relationships; personal experience of the athlete; sense of humor; ability to empathize, empathy; tolerance and endurance; involvement in work.

Keywords: esports, psychological training, training process, team, psychologist, structure of activity, practical activity, players, interaction.

Вступ. Кіберспортсменам, як і спортсменам у традиційних видах спорту, притаманні фізичні, інтелектуальні та психологічні навантаження, такі емоційні прояви, як хвилювання, тиск, вигорання, стрес. Структура підготовки гравців у кіберспорті складна, відповідає особливостям дисципліни, механіки гри, системі змагань тощо. Одним із важливих напрямів, з яким пов'язують успішність кіберспортивних команд на світовій арені, це психологічна підготовка та робота психолога в команді [11]. Як зазначають фахівці, у процесі підготовки гравці відпрацьовують оптимальну стратегію ігрової поведінки. Саме за рахунок всебічної підготовки вони налаштовані на досягнення високого командного результату, взаємодію в команді, прийняття складних рішень в обмежених умовах дій та часу, передбачення дій суперника.

Особливе місце в системі підготовки спортсменів посідає психологічна підготовка, яка в кіберспортивних дисциплінах спрямована саме на забезпечення вмінь гравця управляти своїм психофункціональним станом під впливом різноманітних чинників внутрішнього та зовнішнього походження, що лімітують результативність у грі, формування особистості спортсмена і міжособистісних відносин, розвиток інтелекту, психологічних функцій і психомоторних якостей [5, 7, 11]. Значущість психологічної підготовки та психолога підвищується із зростанням результативності гравців і команди в кіберспортивних дисциплінах. Так, у 2019 р. команда з «Dota 2» OG вдруге виграла найбільший кіберспортивний турнір із величезним призовим фондом – «The International»; команда Astralis за рік перемогла в обох мейджорах – головних турнірах з CS:GO. Ці команди працювали в різні часи з фінським спортивним психологом Місю Стеллберг [13].

Робота психолога в кіберспорті повинна починатися зі складання

Shynkaruk O., Skalozub A., Yukhno Yu., Shevtsova A. Psychological preparation of players and structure of sports psychologist's activity in esports. Theory and Methods of Physical education and sports. 2023; 1: 84–90
DOI: 10.32652/tmfvs.2023.1.84–90

Шинкарук О., Скалозуб А., Юхно Ю., Шевцова А. Психологічна підготовки гравців та структура діяльності спортивного психолога в кіберспорті. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2023; 1: 84–90
DOI: 10.32652/tmfvs.2023.1.84–90

професіограми гравця. Це вимагає від нього спостережливості, розуміння навантажень і вимог, що висувають до спортсмена, в чому полягають особливості гри. Психологу також корисно просто спостерігати за спортсменами, щоб побачити можливі точки зростання, проблеми та конфлікти [2, 24]. Завдання кіберспортивного психолога – допомогти гравцям взяти управління мозком на себе, відповісти на ряд запитань: «Що я хочу?», «Як я планую цього досягти?», «В які терміни?» Саме це дозволяє психологу розробити стратегії зниження стресу. Діяльність фахівця цього профілю спрямована на навчання гравця розуміти оптимальний бойовий стан, занурюватися у свій еталон боєздатності. Є багато сильних гравців, але лише одиниці досягають найвищих результатів, тому що впоратися з собою – непросте завдання, і потрібно, щоб це зробила вся команда [12].

Основним завданням кіберспортивного психолога є встановлення контактів та порозуміння між ним і гравцями. Будь-який психолог має справу з механізмами психіки. В кіберспорті акцент ставиться саме на загальнокомандне завдання, на те, як бути стабільним спортсменом. Для цього психологу необхідно мати хороше розуміння гри і того, що саме робить команда в певний момент часу [12].

Окремий напрям має робота психолога із середовищем: умови тренування, ситуації, що виникають у грі між гравцями, як спілкуються один з одним, командні чинники: чи наявні єдність усередині команди, ієрархія, структура. Важливим аспектом діяльності психолога визначають навчання спортсменів спеціальних технік, наприклад, прогресивної м'язової релаксації, сенс якої відчувати, де м'язи затиснуті, бо саме в цьому і виражається стрес. Психолог вчить спостерігати за своїм тілом і шляхом розслаблення м'язів створювати потрібний емоційний стан. Він може ефективно використовувати дихальні вправи, самопереконавання, медитацію, прослуховування музики та навіть аромати, які асоціюватимуться з потрібним фізичним та емоційним станом [12, 13].

Особливим завданням кіберспортивного психолога є вплив на спортсменів до початку гри. Наприклад, в Counter-Strike є ігрові карти, кожна з яких грає до 16 раундів. Щоб перемагати, необхідно виграти дві карти, а у фіналах великих турнірів – три. У проміжку між картами психолог може проводити моніторинг психологічного стану, щоб зіграти наступну карту краще. В індивідуальних заняттях він вирішує завдання розвитку когнітивних і поведінкових алгоритмів, що і в якому порядку потрібно робити, щоб знизити стрес під час гри і поза нею. Це можна назвати навичками саморегуляції. Наприклад, навчаючись роботи з мисленням, спортсмен може знижувати вплив стресу та утримувати фокус уваги на своєму стратегічному завданні, не діючи імпульсивно під час прийняття рішень, через дихальні техніки можна сповільнити або активувати організм, а медитативні вправи допомагають поринути у бойовий стан. Психолог приділяє увагу організації часу гравців, харчуванню, покращенню режиму дня, самодисципліні. Важливо комплексно працювати з самооцінкою, тому що в спорті її завжди потрібно підтримувати на стабільному рівні – навіть коли у гравця щось не виходить [12].

Психолог у кіберспортивній команді зустрічається нечасто. За існуючими даними, тільки у п'яти команд з 12 опитаних – forZe eSports, Natus Vincere, HellRaisers, Virtus.pro, Nemiga та Reality Rift – був психолог [4, 13]. Це проблема і традиційного спорту. З іншого боку, не всі команди мають достатньо коштів на роботу таких вузьких фахівців, як психологи чи аналітики. В кіберспортивній індустрії місце психолога ще не займає своєї ніші, оскільки не сформувалися довіра та розуміння необхідності такого фахівця в команді.

Психолог у кіберспорті потрібен, щоб оцінити та розкрити змагальний потенціал гравця, забезпечити йому зростання і, головне, стабільність результатів. До допомоги психологів вдається все більше кіберспортивних організацій, гравці OG, Astralis та NAVI відзначали велику роль фахівців у головних перемогах команд. Зокре-

ма, снайпер Natus Vincere Олександр s1mple Костильов наголошував, що психолог «допомагає позбутися зайвої нервозності та паніки» [31].

Мета дослідження – обґрунтувати структуру діяльності психолога в кіберспорті з урахуванням психологічних характеристик та особливостей підготовки гравців різних кіберспортивних дисциплін.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет; опитування, метод експертних оцінок, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Для визначення структури діяльності психолога в кіберспорті та якостей, притаманних психологу в кіберспорті, розробки професіограми кіберспортивного психолога було проведено опитування методом анкетування. Анкета містила загальну інформацію про респондентів, питання, що вимагали вибору однієї відповіді чи кількох з поданих. Для визначення значущості особистісних та спеціальних якостей психолога в кіберспорті, характеристик, що висуваються до сфери діяльності кіберспортивного психолога, компонентів у структурі особистісної готовності до діяльності кіберспортивного психолога застосовували метод експертної оцінки [29, 30].

Для обґрунтування структури діяльності психолога в кіберспорті нами було проведено опитування фахівців з кіберспорту, психологів. Усього в експертному опитуванні взяли участь 15 експертів. Середній вік опитуваних – 44,7 року (мінімальний 27, максимальний 72). Серед опитуваних було 72,3 % жінок, 26,7 % чоловіків. Серед експертів, що брали участь в опитуванні, 20 % мають досвід роботи психологом понад 3 роки, 33,3 % – до двох років, 46,7 % мають досвід роботи з кіберспортсменами, але не мають досвіду психологічної роботи. Експерти зазначили, що в роботі психолога стать не має жодного значення, проте 66,7 % опитуваних бачать у ролі психолога в кіберспорті жінку, 33,3 % – чоловіка.

Результати експертного опитування дозволяють зробити висновок, що робота психолога у сфері кіберспор-

Таблиця 1. Значущість характеристик, що визначають ефективність діяльності психолога в кіберспорті

Характеристика	Σ	Вага λ	Місце в рейтингу
Високий інтелект	65,5	0,1177	5
Теоретична підготовка і досвід практичної роботи	54	0,1311	2
Поведінкова гнучкість	71	0,1118	6
Комунікабельність і здатність встановлювати довірчі відносини	45,5	0,149	1
Особистий досвід як спортсмена	105	0,054	9
Почуття гумору	85,5	0,0939	8
Здатність до співпереживання, емпатія	79	0,1043	7
Терпимість і витримка	61,5	0,1222	3
Залучення в роботу	63	0,1162	4
Всього	630	1	

ту висуває вимоги до інтелектуальної, поведінкової, особистісної та міжособистісної сфер діяльності, є необхідними, для ефективної роботи з кіберспортивними командами в різних дисциплінах (табл. 1).

Коефіцієнт конкордації $W = 0,51$ при визначенні значущості характеристик, що визначають ефективність діяльності психолога в кіберспорті, свідчить про наявність середнього

ступеня узгодженості думок експертів (див. табл. 1). Коефіцієнт конкордації Кендалла $W = 0,51$ на рівні значущості $p \leq 0,05$ – величина не випадкова, а тому отримані результати можуть використовуватися в подальших дослідженнях.

Експерти визначають найбільш значущими комунікабельність і здатність встановлювати довірчі відносини (45,5 бала), теоретичну підготовку

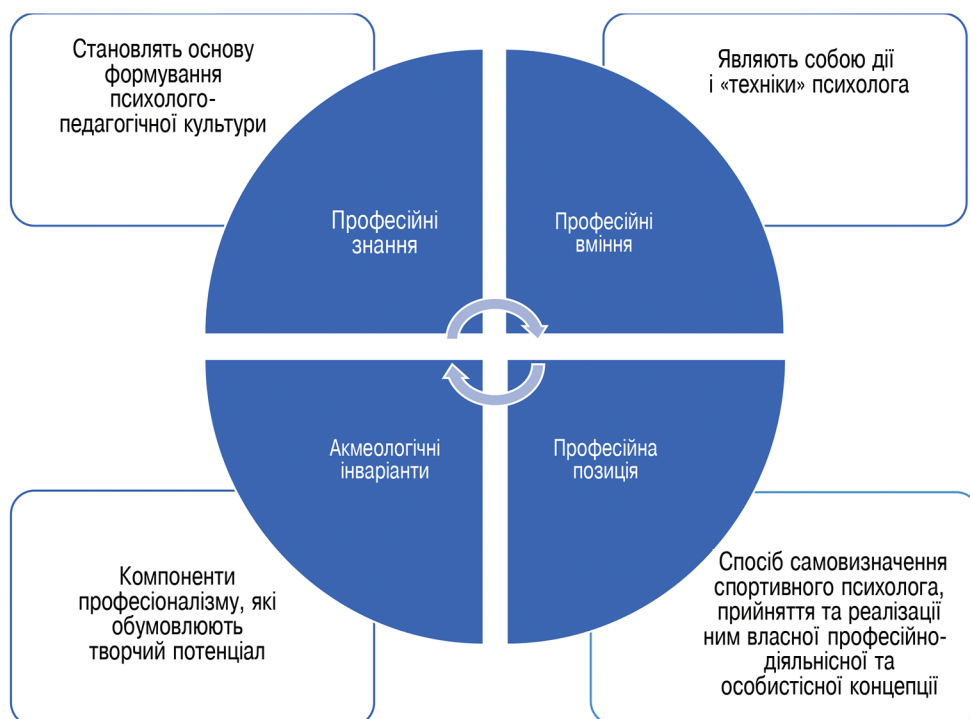
і досвід практичної роботи (54 бали), терпимість і витримку (61,5 бала).

Робота психолога у сфері кіберспорту висуває особливі вимоги до його особистості. Урахування цих професійно важливих якостей необхідні під час професійного відбору, професійної орієнтації, підготовки фахівців для роботи у галузі спорту.

Професійним простором спортивного психолога є спортивна діяльність, специфіка його роботи полягає в орієнтації на вивчення психічних феноменів у реальних життєвих ситуаціях. Спортивний психолог має справу з реальними проблемами реального спортсмена. Його діяльність в таких умовах будується не як рефлексія вченого з приводу деякої психічної реальності, що існує безвідносно до практики, а як особливий тип вивчення, розуміння, що сприяє розвитку людини [6].

Перед психологом у сфері кіберспорту стоять цілком конкретні завдання, що визначають його практичну діяльність. Відповідно до наявних даних досліджень [1], структурно їх можна подати у вигляді кількох досить умовних блоків (рис. 1).

I блок. Професійні знання. Вони становлять основу формування психолого-педагогічної культури

Рисунок 1 – Структура завдань, що визначають практичну діяльність кіберспортивного психолога

Рисунок 2 – Компоненти структури особистісної готовності до діяльності кіберспортивного психолога

чають мотиваційну складову, комплекс професійних дій діагностичного, розвиваючого, формуючого, терапевтичного, коригуючого та консультативного характеру, способи компенсації власних вад. Знання спортивним психологом спільних рис, особливостей і конкретики своєї професійної діяльності, структури, змісту і практики є необхідною передумовою її успішного здійснення.

II блок. Професійні вміння. Вони являють собою дії і «техніки» психолога, виступають вихідними елементами цілісної технології роботи відповідно до інтересів спортсмена, тренера, команди, а також прийоми мобілізації психічних станів, активізації психічних ресурсів. Серед базових компонентів можна виділити і здатність регулювати свою розумову діяльність, психічні стани, здійснювати весь комплекс діяльнісних елементів, що утворюють цілісну технологію продуктивної професійної роботи психолога. Найбільш значущими психологічними якостями спортивного психолога є: самостійність суджень, проникливість, уміння адаптуватися до різних умов і факторів.

III блок. Професійна позиція. Це стійка система відносин спортивного психолога, що включає конкретні установки, систему особистих переваг і оцінок внутрішнього і зовнішнього досвіду. Професійна позиція виступає загальною детермінантою його

активності, висловлює спосіб самовизначення спортивного психолога, прийняття та реалізації ним власної професійно-діяльнісної та особистісної концепції.

IV блок. Акмеологічні інваріанти. Вони являють компоненти професіоналізму, які обумовлюють творчий потенціал, включають передбачення, проникливість, домагання, мотивацію досягнення, саморозвиток тощо, незатребувані раніше, професійно значущі якості та індивідуальні особливості.

У структурі особистісної готовності до діяльності кіберспортивного психолога нами визначено компоненти: операційний (знання, вміння та навички, що є необхідними для забезпечення якісного виконання професійно важливих завдань); особистісний (особистісні риси та якості, що є необхідними для здійснення професійної діяльності); емоційний (специфі-

ка емоційного ставлення до професії); професійний (глибина розуміння всіх тонкощів обраної професійної діяльності та рівень професійної ідентичності) (рис. 2).

Коефіцієнт конкордації $W = 0,56$ під час визначення значущості компонентів у структурі особистісної готовності до діяльності кіберспортивного психолога свідчить про наявність середнього ступеня узгодженості думок експертів (табл. 2). Цей коефіцієнт на рівні значущості $p \leq 0,05$ – величина не випадкова, а тому отримані результати можуть використовуватися в подальших дослідженнях.

Дискусія. Структура підготовленості складна, вона включає технічну, тактичну, фізичну, психологічну, теоретичну, ігрову (інтегральну) тощо, і різна за значущістю та змістом залежно від специфіки виду спорту. Структура підготовки і відповідно підготовленості гравців у кіберспорті

Таблиця 2. Значущість компонентів у структурі особистісної готовності до діяльності кіберспортивного психолога

Характеристика	Σ	Вага λ	Місце в рейтингу
Операційний	24	0,3393	1
Особистісний	45	0,1696	3
Емоційний	46	0,1696	4
Професійний	25	0,3214	2
Всього	140	1	

обумовлена значущими якостями та здібностями спортсмена, механікою гри, особливостями кіберспортивної дисципліни та правилами змагань [25, 26]. Визначаючи суть професійної діяльності спортивного психолога, деякі учені вказують, що однієї тільки психологічної підготовки (спортсмена і тренера) недостатньо для реалізації психологом його професійної діяльності у спорті. Важливою складовою є психологічне забезпечення та психологічний супровід всієї роботи з підготовки спортсменів. Їх успішність безпосередньо пов'язана з психодіагностикою. Фахівці виділяють такі напрями психодіагностичної роботи психолога у спорті: вивчення індивідуально-психологічних особливостей; соціально-психологічна діагностика; соціально-психологічний клімат у команді [2].

Центральною у роботі психолога в спорті є проблема дослідження особистості спортсмена. У широкому плані психодіагностика спортсменів повинна містити отримання двох параметрів особистості: стійкі якості особистості та динамічні компоненти, включаючи мотиваційні стани, рівні тривожності тощо [19, 22].

Особливе значення у професійній діяльності спортивного психолога займає психопрофілактика як один з провідних видів діяльності у спорті вищих досягнень. Психопрофілактика в кіберспорті – діяльність психолога, спрямована на своєчасне запобігання відхиленню у становленні особистості спортсмена, міжособистісних стосунків у команді, конфліктів між спортсменами, спортсменами і тренерами тощо [20, 27].

Діяльність спортивного психолога дуже багатогранна. Можна виділити два основні її напрями [9]:

освітній – пов'язаний з навчанням спортсменів та тренерів психологічних методів, методик, технік підвищення якості виступу спортсменів або з освітою тренерів у галузі психологічного знання;

консультативний – спрямований, передусім, на надання допомоги спортсменам у вирішенні їхніх особистих проблем.

За даними статистики, лише 10 % спортивних психологів Великої Британії займаються другим напрямом діяльності, оскільки для його реалізації необхідно мати спеціалізацію у клінічній психології [28].

Основними завданнями, які вирішує спортивний психолог, є:

- психологічний відбір здібних спортсменів, здатних демонструвати високий спортивний результат у виді спорту;

- спортивна профорієнтація;

- визначення передумов розвитку необхідних психологічних якостей спортсменів;

- діагностика та урахування індивідуальних особливостей спортсмена, формування та розвиток необхідних для перемоги психологічних якостей та умінь;

- розробка для кожного спортсмена індивідуального плану розвитку здібностей, стратегії підготовки та поведінки на змаганнях;

- визначення психологічної готовності спортсмена до спортивних занять, виступів та змагань;

- постзмагальна реабілітація;

- проведення командних тренінгів (на командоутворення, згуртованість колективу, роботу з конфліктами, розвиток команди);

- навчання навичок уявного тренування, розслаблення та зняття стресу;

- опрацювання страхів, пов'язаних зі спортивною діяльністю тощо;

- вирішення та вихід із кризової ситуації;

- професійне реорієнтування спортсмена (після припинення спортом спортивною кар'єри) [15, 16].

Вирішення цих завдань спортивний психолог може досягати суб'єктивними (інтерв'ю безпосередньо з самим спортсменом, його тренером та близькими йому людьми, спостереження) та об'єктивними методами (опитувальники, айтрекінг (технологія відстеження рухів очей дозволяє з високою точністю вимірювати та аналізувати рухи очей, визначати напрям погляду людини) для виявлення точок, тривалості та послідовності фіксацій у процесах виконання різних дій дозволяє дослідникам пра-

цювати з виявленням специфіки поведінки очей за певної спортивної діяльності та використовувати систему айтрекінгу для аналізу ефективності застосування різних методів навчання спортсменів, пов'язаних із зоровою увагою та процесами контролю [6]; віртуальна реальність (може бути ефективно використана для вивчення взаємодії когнітивних процесів спортсмена та її рухової активності у процесах зорового сприйняття у межах підходу, званого «активне сприйняття») [8]; БІС-технології (біологічний зворотний зв'язок для реєстрації, посилення та «зворотного повернення» спортсмену фізіологічної інформації. Суть полягає в принципі перекладу одержуваної інформації з допомогою спеціальних датчиків, які від тіла людини (електричні фізіологічні сигнали) в картинку чи звук – сигнал зворотного зв'язку [23]).

За даними досліджень Г. Д. Горбунова [3], складовими, що визначають ефективність професійної діяльності спортивного психолога, є такі:

- бере участь у процесі підготовки спортсменів у змагально-тренувальному процесі, але не претендує на «лаври» у випадку успіху; психологу пасує скромність;

- погоджує свої дії з тренером;

- вивчає спортсменів не тільки за допомогою психологічних методик і самооцінок, а й спостерігаючи за ними у змагальному та тренувальному циклі, на відпочинку – усюди, де можна спостерігати психологічні особливості спортсменів без спеціального тестування;

- веде політику неприєднання у конфліктних ситуаціях у тренерському середовищі [21];

- є так званим «буфером» у напружених ситуаціях між тренером і спортсменом;

- демонструє коректність, надаючи тренеру психологічну інформацію про спортсмена, висловлюючи свою думку; не повинен на ній наполягати та заключне рішення про можливість спортсмена узгоджувати з тренером;

- не повинен навчати досвідчених тренерів, а ненав'язливо інформувати

їх про актуальні проблеми психології спорту.

Ці критерії не вичерпують усіх складових ефективності професійної діяльності психолога у спорті, а представляють, на думку Г. Д. Горбунова [3], лише найбільш значущі з них.

А. К. Маркова [18] виділяє такі моделі психології:

- модель вже працюючого психолога;
- модель підготовки спеціаліста (на основі аналізу навчальної діяльності майбутніх психологів та їх орієнтацію на модель вже готового спеціаліста). При описі моделі готового спеціаліста (психолога у спорті) виділяють: модель діяльності спеціаліста, а також модель особистості спеціаліста. При описі моделі підготовки спеціаліста розглядаються вимоги до різних освітньо-виховних груп, що навчаються, або ті, хто перенавчається, з урахуванням їх життєвого і професійного досвіду.

Однією з найбільш гострих проблем є виділення моделі особистості психолога у спорті. Традиційно психологи за допомогою тестів виділяють найбільш виражені за різними шкалами і параметрами особистісні якості тих психологів, які ефективно працюють, і таким чином отримують особистий профіль психолога у спорті. Але постає закономірне питання, як виміряти у балах здатність до творчості, любов до людей (спортсменів), порядність, ставлення до спортсменів та їх досягнень, професійну та людську гідність, адже усі ці якості є складовими психологічної готовності психолога до професійної діяльності у спорті [10, 14].

Ефективність професійного спілкування психолога з гравцями та персоналом, який готує кіберспортсменів, пов'язана із зовнішніми та внутрішніми чинниками. Зовнішні: обстановка спілкування (офіційна–неофіційна), ситуація спілкування (психодіагностика, психопрофілактика, психологічне консультування тощо) [17], професійні завдання, за умов яких відбувається спілкування. Внутрішні чинники складаються з психологічних характеристик суб'єктів спортивного процесу: психологічних якостей спортсменів і

тренерів, а також психологічних характеристик психолога: його соціального статусу у спорті та його психологічних якостей і здібностей – мотивів професійного спілкування, здатності до симпатії, психологічних настанов, такту та етики психолога, його вікових та статевої особливостей, авторитету психолога, якостей темпераменту і характеру, вміння вирішувати актуальні завдання практики спорту тощо.

У ході дослідження нами було підтверджено значущість ролі спортивного психолога в команді, його вплив на результативність та особливе місце в здійсненні психологічної підготовки. Наявність у структурі діяльності психолога таких якостей, як високий інтелект, теоретична підготовка і досвід практичної роботи, поведінкова гнучкість, комунікабельність і здатність встановлювати довірчі відносини, особистий досвід як спортсмена, почуття гумору, здатність до співпереживання, емпатичність, терпимість і витримка; залученість у роботу, є основою його діяльності. Проте значущість цих якостей у кіберспорті має своє місце і залежить від особливостей кіберспортивних дисциплін, командної роботи гравців.

Висновки. У процесі дослідження доведено значущість психологічної підготовки та обґрунтовано професійно важливі якості психолога, які розподілено на групи.

Визначено значущість якостей психолога в роботі з кіберспортивними командами. Найбільш значущими особистісними якостями в роботі кіберспортивного психолога є лідерські, комунікативні, здатність до емпатії.

До структури практичної діяльності кіберспортивного психолога віднесено: професійні знання, вміння, професійну позицію, акмеологічні інваріанти. В структурі особистісної готовності до діяльності кіберспортивного психолога визначено чотири компоненти: операційний, особистісний, емоційний, професійний.

Перспективи подальших досліджень передбачають розробку рекомендацій з психологічної підготовки гравців у кіберспортивних дисциплінах.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова ЛН. Психологія спорту: курс лекцій. Одеса: Студія «Негоціант». 2004. 127 с.
2. Воронова ВІ. Психологія спорту: навчальний посібник. Київ: Олімпійська л-ра. 2017. 272 с.
3. Горбунов ГД. Практический психолог в спорте. Санкт-Петербург: ГАФК; 1995. 394 с.
4. Горвая АЕ, Коробейникова ЕЮ. Использование технологии айтрекинга в психологии спорта. Психологическая наука и образование. 2013;1:1–9.
5. Данилишин СІ. Психологічна підготовка кіберспортсмена перед змаганнями на матеріалі кіберспортивної дисципліни CS:GO. Київ: НУФВСУ; 2022. 91 с.
6. Дьяченко МІ. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск: БГУ; 1976. 175 с.
7. Зинченко ЮП, Тоневский АГ. Психология спорта. Москва: МГУ; 2011. с. 377–92.
8. Иванова ЕМ. Основы психологического изучения профессиональной деятельности. Москва: МГУ; 1987. 208 с.
9. Ільїн ЄП. Диференціальна психологія професійної діяльності. Санкт-Петербург: Пітер; 2008. 432 с.
10. Кириченко ТГ. Оптимізація психологічного забезпечення тренувальної діяльності в олімпійському та професійному спорті. Психологічна безпека особистості. Переяслав: Домбровська Я. М.; Брест: БрДУ; 2021. с. 379–411.
11. Кіберспорт: монографія. Імас ЄВ, Борисова ОВ, Шинкарук ОА, редактори. Київ: Олімпійська л-ра; 2022. 616 с.
12. Кіберспортивний психолог NAVI: Якісна гра високого рівня – як крутий серіал від Netflix. URL: <https://sgpress.ru/news/280281>
13. Кіберспортивний психолог: чим займається професіонал, який допомагає грати у «Доту». URL: <https://daily.afisha.ru/brain/14773-kibersportivnyy-psiholog-chem-zanimaetsya-professional-kotoryy-pomogaet-igrat-v-dotu/>
14. Климов ЕА, Носкова ОГ, Иванова ЕМ. та ін. Психолог. Введення в професію. Москва; 2008. 112 с.
15. Ковальов ОГ. Психологія особистості. 3-тє видання, перероблене і доповнене. Москва; 1970. 391 с.
16. Курлянд ЗН. Професійно-креативне середовище ВНЗ – передумова підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Педагогическая наука: история, теория, практика, тенденции развития. 2009;1:18–26.
17. Левиева СИ. Методы психологического анализа профессиональной деятельности: Обзор. Ленинград: ВНИИ профтехобразования; 1983. 49 с.
18. Маркова АК. Психологія професіоналізму. Москва: Знание; 1996. 308 с.
19. Методи психодіагностики у системі професійної консультації. Кн. 2. Київ: ДЦЗУ; 2002. с. 28–46.
20. Оношко ВО. Проблеми спортивної підготовки у кіберспорті. Фізична культура, спорт та фізична реабілітація в сучасному суспільстві: Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції; 2015. с. 94–96.

21. Пірен МІ. Основи конфліктології: навчальний посібник. Київ: Либідь; 1997. 378 с.

22. Попова ГВ, Милорадова НЭ. Подготовка будущих психологов к практической деятельности тренера социально-психологического тренинга методами игрового проектирования. Теория і практика управління соціальними системами. 2012;6:124-30.

23. Сайчев СА. Использование бос-технологии в практической психологии. XX съезд физиологического общества им. И. П. Павлова, Москва, 4-8 июня 2007. Тезисы докладов. Москва: Издательский дом «Русский врач»; 2007. с. 211.

24. Синявський ВВ. Професіограми і психограми професій педагогічного спрямування: методичний посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД; 2014. 84 с.

25. Шинкарук О. Модель ігрової підготовки гравців в кіберспорті. Спортивний вісник Придніпров'я. 2:2022; 158-68. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-158

26. Шинкарук О, Лут І. Зміст та структура техніко-тактичної підготовки в кіберспорті. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022;2:29-36. DOI: 10.32652/tmfvs.2022.2.29-36

27. Шинкарук О, Анохін Е, Юхно Ю, Сергієнко К. Характерні ознаки змагальної діяльності в кіберспорті. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: Матеріали III Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 8 квітня 2020 р.) Київ: НУФВСУ; 2020. с. 183-184.

28. Шинкарук О, Воронова В, Шевцова О, Подолян О. Мотивація гравця як чинник формування кар'єри в кіберспорті. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: Матеріали V Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 31 травня 2022 р.) Київ: НУФВСУ; 2022. с. 158-160.

29. Byshevets N, Denysova L, Shynkaruk O, Serhiyenko K, Usychenko V, Stepanenko O, Syvash I. Using the methods of mathematical statistics in sports and educational research. Journal of Physical Education and Sport. 2019;19(3), Art 148:1030-1034. DOI: 10.7752/jpes.2019.s3148

30. Byshevets N, Shynkaruk O, Stepanenko O, Gerasymenko S, Tkachenko S, Synihovets I, Filipov V, Serhiyenko K, Iakovenko O. Development skills implementation of analysis of variance at sport-pedagogical and biomedical researches. Journal of Physical Education and Sport. 2019;19(6), Art 311:2086-2090. DOI: 10.7752/jpes.2019.s6311

31. <https://scorenews.com/ru/csgo/news/13798-sportivnyj-psiholog-o-kibersporte-rebyatamenshe-rabotayut-fizicheski-no-rabotayut-mozgami-eto-sport-budushchego>

LITERATURE

1. Akimova LN. Psychology of sport: a course of lectures. Odesa: Studio. «Турцеїшфте». 2004. 127 з.

2. Voronova VI. Sports psychology: teaching guide. Kyiv: Olimpiyska literatura. 2017. 272 p.

3. Gorbunov GD. Practical psychologist in sport. St. Petersburg: GAFK. 1995. 394 p.

4. Gorovaya AE, Korobeinikova EJ. Using iTracking Technology in Sports Psychology. Psihologicheskaya nauka i obrazovaniye. 2013;1:1-9.

5. Danylyshyn SI. Psychological preparation of an e-sportsman before competitions on the material of the e-sports discipline CS:GO. Kyiv.: NUPESU; 2022. 91 p.

6. Diachenko MI. Psychological Problems of Readiness for Activity. Minsk: BSU; 1976. 175 p.

7. Zinchenko SP, Tonevitsky AG. Sports psychology. Moscow: MSU; 2011. p. 377-92.

8. Ivanova EM. Fundamentals of the psychological study of professional activity. Moscow: MSU; 1987. 208 p.

9. Ilyin IP. Differential psychology of professional activity. Saint Petersburg: Peter. 2008. 432 p.

10. Kyrychenko TG. Optimization of psychological support of training activities in Olympic and professional sports. Psychological security of the individual. Pereyaslav: Dombrovska YM; Brest.: BrSU; 2021. p. 379-411.

11. Esports: a monograph. Imas EV, Borysova OV, Shynkaruk OA, editors. Kyiv: Olimpiyska literatura; 2022. 616 p.

12. Esports psychologist at NAVI: A high-quality high-level game is like a cool series from Netflix. URL: <https://sgpress.ru/news/280281>

13. Esports psychologist: what does a professional do to help you play Dota?. URL: <https://daily.afisha.ru/brain/14773-kibersportivnyj-psihologchem-zanimaetsya-professional-kotoryy-pomogaet-igrat-v-dotu/>

14. Klimov EA, Noskova OG, Ivanova EM, et al. Psychologist. Introduction to the profession. Moscow; 2008. 112 p.

15. Kovaliov OH. Personality Psychology. 3rd edition, revised and supplemented. Moscow; 1970. 391 p.

16. Kurlyand ZN. Professional and creative environment of a university is a prerequisite for improving the quality of training of future special-

lists. Pedagogical science: history, theory, practice, development trends. 2009;1:18-26.

17. Levieva SI. Methods of Psychological Analysis of Professional Activity: Review. Leningrad: All-Russian Research Institute for Professional Education.; 1983. 49 p.

18. Markova AK. Psychology of professionalism. Moscow. Znaniye; 1996. 308 p.

19. Methods of psychodiagnosics in the system of professional counseling. Book 2. Kyiv: DCSU; 2002. p. 28-46.

20. Onopko VO. Problems of sports training in e-sports. Physical culture, sports and physical rehabilitation in modern society: Materialy VIII Vseukrainskoi studentskoi naukovopraktychnoi konferentsii; 2015. p. 94-96.

21. Piren MI. Fundamentals of conflictology: textbook. Kyiv: Lybid.; 1997. 378 p.

22. Popova GV, Miloradova NE. Preparation of future psychologists for the practical activity of a socio-psychological training coach by methods of game design. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy. 2012;6:124-30.

23. Saichev SA. The Use of Bos-technology in Practical Psychology. XX Congress of Pavlov Physiological Society, Moscow, June 4-8, 2007. Tezisy dokladov. Moscow: Izdatelsky dom «Russky vrach»; 2007. p. 211.

24. Synyavskiy VV. Professionograms and psychograms of professions of pedagogical direction: a methodical manual. Kirovohrad: Imex Ltd.; 2014. 84 p.

25. Shynkaruk O. Model of game readiness of players in e-sports. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2:2022; 158-68. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-158

26. Shynkaruk O, Lut I. Content and structure of technico-tactical training in e-sports. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2022;2:29-36. DOI: 10.32652/tmfvs.2022.2.29-36

27. Shynkaruk O, Anokhin E, Yuhno Y, Serhiyenko K. Characteristic features of competitive activity in e-sports. Innovative and information technologies in physical culture, sports, physical therapy and ergotherapy: Materialy III Vseukrainskoi elektronnoi naukovopraktychnoi konferentsii z mozhnarodnoiu uchastiu (Kyiv, 8 April 2020) Kyiv: NUPESU; 2020. p. 183-184.

28. Shynkaruk O, Voronova V, Shevtsova O, Podolian O. Player motivation as a factor in the formation of a career in esports. Innovative and information technologies in physical culture, sports, physical therapy and ergotherapy: Materialy V Vseukrainskoi elektronnoi naukovopraktychnoi konferentsii z mozhnarodnoiu uchastiu (Kyiv, 31 May 2022) Kyiv: NUPESU; 2022. p. 158-160.

29. Byshevets N, Denysova L, Shynkaruk O, Serhiyenko K, Usychenko V, Stepanenko O, Syvash I. Using the methods of mathematical statistics in sports and educational research. Journal of Physical Education and Sport. 2019;19(3), Art 148:1030-1034. DOI: 10.7752/jpes.2019.s3148

30. Byshevets N, Shynkaruk O, Stepanenko O, Gerasymenko S, Tkachenko S, Synihovets I, Filipov V, Serhiyenko K, Iakovenko O. Development skills implementation of analysis of variance at sport-pedagogical and biomedical researches. Journal of Physical Education and Sport. 2019;19(6), Art 311:2086-2090. DOI: 10.7752/jpes.2019.s6311

31. <https://scorenews.com/ru/csgo/news/13798-sportivnyj-psiholog-o-kibersporte-rebyatamenshe-rabotayut-fizicheski-no-rabotayut-mozgami-eto-sport-budushchego>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Шинкарук Оксана shi-oksana@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1164-9054>

Юхно Юрій yukhnoyuriy@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Shynkaruk Oksana shi-oksana@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1164-9054>

Yukhno Yuriy yukhnoyuriy@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport
Fizkultury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine

Надійшла 14.01.2023